

Accountantsverslag 2021

Gemeente Heerenveen

3 juni 2022

Aan de gemeenteraad van de
van de gemeente Heerenveen
Postbus 15000
8440 GA HEERENVEEN

Datum
3 juni 2022

Ons kenmerk
23010A6A35/IP

Behandeld door
A. van Bolhuis
Manager
06 5359 8711
avanbolhuis@deloitte.nl

C.V. Loeff RA
Partner
06 5338 8254
cloeff@deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2021 van de gemeente Heerenveen. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2021 van de gemeente Heerenveen.

Bij de jaarrekening 2021 van de gemeente Heerenveen hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt

De jaarrekening 2021 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Heerenveen. Bij deze jaarrekening hebben wij op 3 juni 2022 een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld en de rechtmatigheid verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 20 december 2021 en met ons auditplan, dat op 11 oktober 2021 is besproken in uw auditcommissie.

Wij bespreken onze bevindingen met de auditcommissie

Wij hebben onze concept-rapportage op 25 mei 2022 besproken tijdens de bijeenkomst met uw auditcommissie, en hebben daarbij ook uw vragen beantwoord. De inhoud van dit accountantsverslag is door ons afgestemd met de adjunct-directeur en met de betrokken medewerkers van Financiën en Concerncontrol.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: C.V. Loeff RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing. Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NWE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

<u>Bestuurlijke samenvatting</u>	4
• <u>Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen</u>	5
• <u>Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring</u>	8
 <u>Bevindingen jaarrekening</u>	 10
• <u>Financiële positie van uw gemeente</u>	11
• <u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	14
 <u>Interne beheersing</u>	 22
• <u>Belangrijkste bevindingen inzake de interne beheersing</u>	23
 <u>Overige aangelegenheden</u>	 24
• <u>Overige aangelegenheden</u>	25
 <u>Bijlagen</u>	 26
• <u>Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen</u>	27
• <u>Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle</u>	28
• <u>Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen</u>	29
• <u>Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2021</u>	30
• <u>Bijlage C – Detailbevindingen IT-omgeving</u>	32
• <u>Bijlage D - Onafhankelijkheidsbevestiging</u>	34

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid en rechtmatigheid

- Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor het getrouwe beeld en de rechtmatigheid.
- De voor fouten en onzekerheden gehanteerde materialiteit bedraagt € 2,1 miljoen, respectievelijk € 6,3 miljoen.

Welke zaken gaan goed en welke verbeteringen zien wij?

Wij zien dat uw gemeente aan de volgende zaken de juiste aandacht heeft gegeven en/of verbeteringen heeft gerealiseerd op deze onderdelen:

- Wij zien dat u stappen heeft gezet in het opstelproces van de jaarrekening, waarbij zorg is gedragen voor een tijdige oplevering van de concept-jaarrekening en de onderbouwende documentatie. De tussentijdse afstemming met de ambtelijke organisatie over de voortgang van de controle hebben wij als positief ervaren, eveneens de tijdige beantwoording van aanvullende vragen gedurende onze controle. Daarnaast brengt de organisatie ons als accountant tijdig op de hoogte indien er bijzondere vraagstukken spelen en wordt zorg gedragen voor een tijdige afstemming. Medio juli 2022 zullen wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2021 evalueren, om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen mogelijk zijn.
- De verantwoording over en interne controle van de SiSa-bijlage zijn van een voldoende niveau. In lijn met de algemene trend is sprake van een sterke toename van het aantal regelingen in de afgelopen twee jaar, maar ondanks dat is het controleproces goed verlopen. De verwachting is dat het aantal regelingen in de komende jaren nog verder zal toenemen. Wat betreft het op een voldoende niveau houden van de verantwoording en de interne controle merken wij op dat er in de dossiervorming nog ruimte is voor verbetering.
- De verantwoording over en interne controle van het sociaal domein en het Europees aanbesteden zijn eveneens van een voldoende niveau. Het proces, de uitvoering en de (interne) controle hiervan zijn op een gedegen wijze uitgevoerd en de oplevering heeft conform de gemaakte afspraken plaatsgevonden.

Interne beheersing (significante bevindingen)

Op basis van de interim-controle 2021 hebben wij enkele tekortkomingen geïdentificeerd in de interne-beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. Onze belangrijkste bevindingen zijn besproken in de auditcommissie van 31 januari 2022. Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole zijn er geen nieuwe significante bevindingen geconstateerd.

Als onderdeel van onze jaarrekeningcontrole verkrijgen wij inzicht in de IT-omgeving, de risico's en de (significante) tekortkomingen. Onze constatering met betrekking tot de IT-omgeving zijn opgenomen in het hoofdstuk 'Interne beheersing'.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 5

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Naleving van de Europese aanbestedingsregels	Wij hebben tijdens de controle op het Europees aanbesteden geen fouten geconstateerd.
SiSa	Wij hebben geen (ongecorrigeerde) controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) geconstateerd in de in de SiSa-bijlage 2021 verantwoorde informatie.
Begrotingsrechtmatigheid	Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van de overschrijding(en) naar de analyse van de begrotingsrechtmatigheid, zoals opgenomen in het 'Overzicht lasten en baten en toelichting' van de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2021. De geconstateerde lastenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig zijn aangemerkt, wegen - mede op basis van de analyse van het college - niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel. Dit heeft dan ook niet geleid tot een aangepaste strekking van ons rechtmatigheidsoordeel.
Frauderisicoanalyse	Wij hebben kennisgenomen van de geactualiseerde frauderisicoanalyse van uw gemeente. Met deze analyse heeft de gemeente (net als in voorgaande jaren) aangetoond zich bewust te zijn van mogelijke frauderisico's. Wij constateren dat zij daar risicogerichte maatregelen voor treft. Wij hebben verder vastgesteld dat u opvolging geeft aan integriteitsmeldingen en dat u hierover rapporteert in het sociaal jaarverslag. Tijdens onze controle over 2021 zijn door ons geen fraudegevallen bij uw gemeente geconstateerd.
Kwaliteit verslaggeving	Tijdens de controle hebben wij het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingsvraagstukken geëvalueerd. Bij die processen waarbij wij dat nodig achtten, hebben wij specialisten betrokken. Zo hebben wij onze vastgoedspecialisten ingezet voor het beoordelen van de uitgangspunten van de nieuwe grondexploitatie Klaverblad Noordoos. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden toegepast.
Sociaal domein	• De controle met betrekking tot het sociaal domein is goed verlopen. Net als in voorgaande jaren dienen de zorgaanbieders met een omzet van € 125.000 of meer de gemeente te voorzien van deugdelijke verantwoordingsinformatie. Alle zorgaanbieders met een omzet van € 125.000 of meer hebben voldaan aan deze verplichting. • Wij onderkennen in de geleverde zorg in natura voor de Jeugdwet en de Wmo geen onzekerheden of fouten. • Op basis van de door ons uitgevoerde controle kunnen wij de persoonsgebonden budgetten (pgb's) voor zowel Wmo als Jeugdwet als rechtmatig aanmerken.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Grondexploitatie

Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwing beoordeeld waarop de gemeente de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2021 in relatie tot de schattingen in de jaarrekening 2020 geanalyseerd ('backtesting'). Onze controlewerkzaamheden hebben geen (ongecorrigeerde) fouten aan het licht gebracht. Dit houdt onder meer in dat het schattingsproces van de gemeente als adequaat kan worden beschouwd.

Op 9 september 2021 heeft u een nieuwe grondexploitatie vastgesteld, namelijk Klaverblad Noordoost. De gemeente wil dit gebied aan de noordzijde van de A7 ontwikkelen tot een bedrijventerrein, een zonnepark en natuurinclusieve landbouw. Aangezien het een nieuwe exploitatie betreft, hebben wij onze vastgoedspecialisten de uitgangspunten hiervan laten beoordelen. De programmering en de planning voor de exploitatie zijn onderbouwd met externe onderzoeken, maar de gemeente heeft nog geen optie- en/of reserveringsovereenkomsten afgesloten. Wij adviseren u om in het komende jaar de interesse van de diverse partijen te monitoren en inzichtelijk te maken.

Wij zijn op basis van onze werkzaamheden van mening dat de waardering van de overige schattingselementen in de grondexploitatie juist is en consistent met voorgaand jaar.

Lokale heffingen en voorzieningen

In april 2021 is door de Commissie BBV de 'Notitie Lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten)' uitgebracht. In deze notitie zijn nadere richtlijnen opgenomen voor de lokale heffingen en de bijbehorende voorzieningen en reserves. In deze notitie wordt specifiek ingegaan op de transparantie van de tariefsopbouw en op de aansluiting daarvan met de begroting (o.a. aanwenden voorzieningen). Wij adviseren u om in het komende begrotingsjaar expliciet aandacht te besteden aan de richtlijnen uit deze notitie, teneinde een adequate onderbouwing en rubricering van de voorziening riolering te waarborgen.

Overige onderwerpen

De volgende overige onderwerpen zijn tevens relevant in het kader van de jaarstukken over 2021:

- COVID-19 heeft ook in 2021 nog een belangrijke invloed gehad op de gemeentelijke taken en uitgaven.
- Naar aanleiding van het verbetertraject van de gemeente is een herrubricering van de vergelijkende cijfers in de balans geëffectueerd, ter verbetering van het inzicht.
- Terugkoppeling uitkering met terugwerkende kracht: niet meer van toepassing.
- Situatie Oekraïne: evaluatie impact, inclusief het energiecontract met Gazprom.

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het normenkader 2021, dat op 26 oktober 2021 is vastgesteld door de gemeenteraad.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2021 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Bij de jaarrekening 2021 van de gemeente Heerenveen hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2021 van de gemeente Heerenveen uitgevoerd en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Wij hebben één niet-gecorrigeerd controleverschil geïdentificeerd met betrekking tot de rubricering van de voorziening riolering

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringstolerantie, die van invloed zijn op het vermogen en/of het resultaat van de gemeente. Wel hebben wij één niet-gecorrigeerd controleverschil geconstateerd. Dit betreft de presentatie van de voorziening riolering als voorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar pagina 19 van dit verslag.

Wij hebben geen controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2021, zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2021.

Op basis van onze controlewerkzaamheden en de toelichting in de jaarrekening hebben wij geen overschrijdingen geconstateerd die wij moeten meewegen in ons oordeel.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Er is geen sprake van ongecorrigeerde controleverschillen in de SiSa-bijlage 2021.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel met betrekking tot de WNT-verantwoording.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van uw gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening 2021, onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling'.

Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen goed onderbouwd en redelijk zijn, en dat deze consistent zijn gebruikt.

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Heerenveen

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in [Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging](#).

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening 2021.

De grondslagen zijn toegepast met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. De grondslagen zijn aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.

De jaarstukken 2021 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2021 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2021 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten met toelichting en de SiSa-bijlage).

De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over onder andere weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering en verbonden partijen) het jaarverslag.

Op basis van de Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van het college van burgemeester en wethouders in het jaarverslag, en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken, verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Bevindingen jaarrekening

Financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is verbeterd

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten over het boekjaar 2021 bedraagt € 14,4 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 3,2 miljoen aan de reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2021 circa € 11,3 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2021 circa 25,6% van het balanstotaal (ultimo 2020: 21% van het balanstotaal) en is daarmee aanzienlijk toegenomen ten opzichte van 2020. Wij willen benadrukken dat voorgaande verbetering van de vermogenspositie voortkomt uit het resultaat van afgelopen jaar. De manier waarop de resultaten en de vermogenspositie van de gemeente zich in de komende jaren zullen ontwikkelen, is afhankelijk van de financiële en beleidsmatige kaders die uw gemeenteraad jaarlijks vaststelt in de begroting.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten, plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in de reserves gedurende het boekjaar. Deze mutaties in reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming. Wat het voorgaande concreet betekent voor uw gemeente hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

De toename van het resultaat over 2021 wordt in belangrijke mate veroorzaakt door het positieve resultaat op het grondbedrijf van € 8 miljoen en door de decembercirculaire, op grond waarvan medio december 2021 € 1,3 miljoen is verstrekt door het Ministerie van BZK.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2021	2020	2019
Eigen vermogen per 1 januari	42.588	42.629	42.147
Tussentijdse resultaatbestemming	3.182	-/- 2.744	-/-1.431
Gerealiseerd resultaat	11.246	2.703	1.913
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	14.428	-41	482
Eigen vermogen per 31 december	57.016	42.588	42.629

Exploitatieresultaat (in € 1.000)

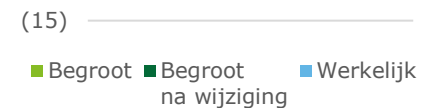
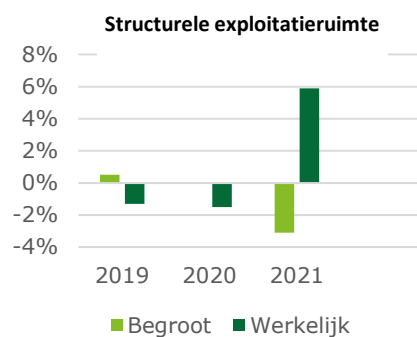
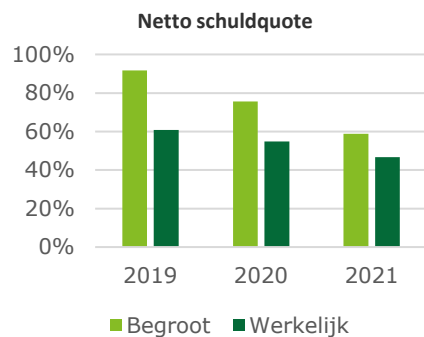
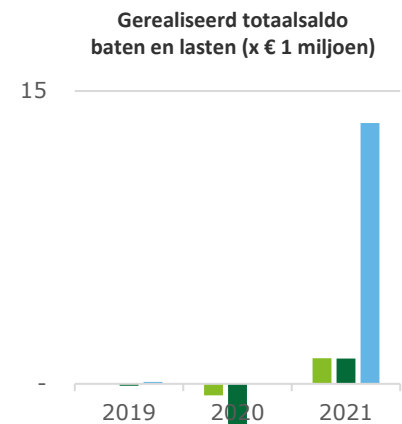
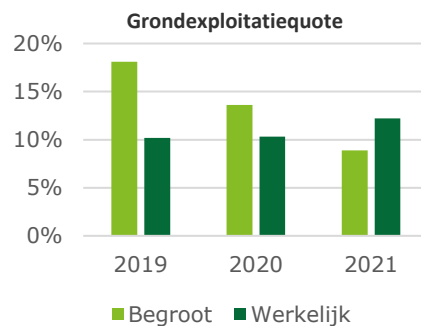
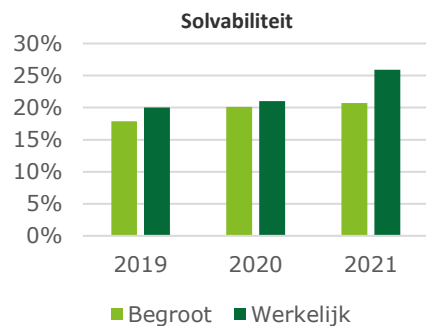
Totale baten	190.903
Totale lasten	-/- 176.475
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	14.428
Af: stortingen in reserves	-/- 35.849
Bij: onttrekkingen aan reserves	32.667
Gerealiseerd resultaat	11.246

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Kengetallen voor d gemeente Heerenveen (begroot en werkelijk over de periode 2019-2021)

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

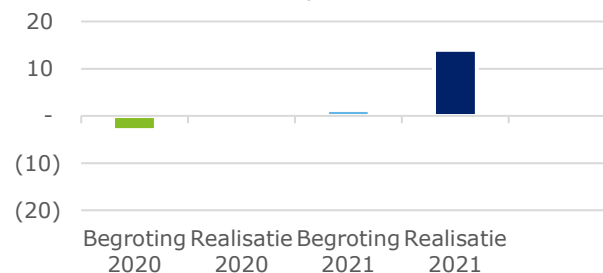
Voorspellende waarde van uw begroting

De jaarrekening 2021 sluit met een positief gerealiseerd resultaat van circa € 11,7 miljoen. In dit saldo is een bedrag opgenomen van € 8 miljoen voordelig, dat betrekking heeft op de verantwoording van de grondexploitatie. Daarnaast is op basis van decembercirculaire door het Ministerie van BZK medio december 2021 € 1,3 miljoen aanvullend verstrekt aan de gemeente. Het genormaliseerde resultaat bedraagt derhalve € 2,4 miljoen.

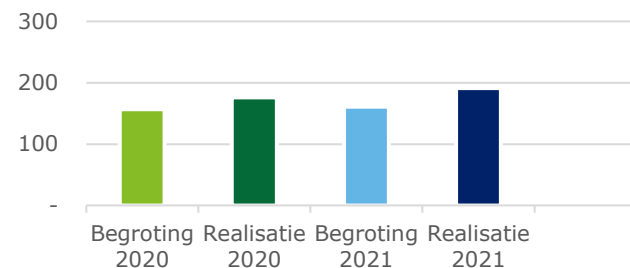
De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de gemeenteraad de financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college zijn beleid en doelen kan realiseren.

Het verschil tussen het begrote en het gerealiseerde saldo van baten en lasten is verklaarbaar en vloeit voort uit enerzijds de incidentele baten (decembercirculaire) en anderzijds de evaluatie van de waardering van de grondexploitatie in het kader van het jaarlijkse afsluitingsproces.

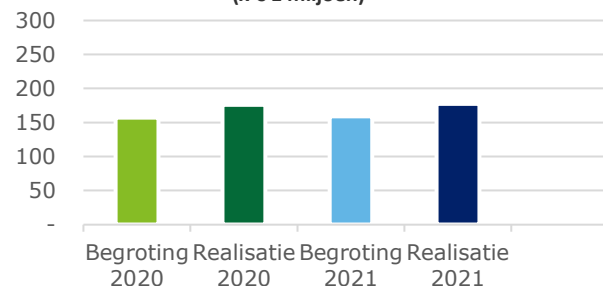
Saldo baten en lasten | Begroting vs. realisatie
(x € 1 miljoen)

Baten | Begroting vs. realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

Lasten | Begroting vs. realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De voorraad onderhanden werk

De balanspost met de belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreft de voorraad onderhanden werk, waaronder de bouwgronden in exploitatie (grondexploitatie). Deze balanspost is vanwege het saldo ultimo 2021 ad € 23,2 miljoen (inclusief voorziening) relevant voor de accountantscontrole, maar ook vanwege de schattingen die een rol spelen bij het ramen van de nog te realiseren baten ad € 78 miljoen en lasten ad € 44 miljoen in de jaren 2022 e.v. De nog te realiseren baten en lasten vormen samen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het verwachte resultaat bij afsluiting van de projecten. Indien het college verwacht dat het project verlieslatend is, leidt dit tot een voorziening. Een verwachte winst leidt tot een (tussentijdse) winstneming. Wat betreft de waardering van de grondexploitaties dient de gemeente per individueel project te bepalen of de boekwaarde, plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar beste schatting, kunnen worden terugverdiend. Ultimo 2021 zijn er 13 individuele projecten opgenomen in de bouwgronden in exploitatie.

De gemeente Heerenveen schat ultimo 2021 in dat de totale omvang van de niet terug te verdienen kosten op de gehele grondexploitatie circa € 7,7 miljoen bedraagt (2020: € 10,7 miljoen). Hiervoor is een voorziening getroffen. Deze voorziening is in mindering gebracht op de bouwgronden in exploitatie, in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording.

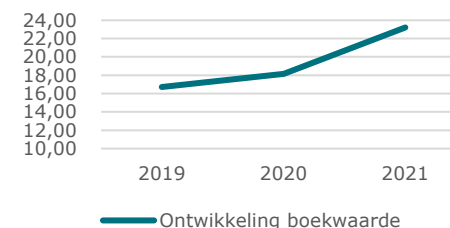
Het controleproces van de waardering van de voorraad onderhanden werk

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

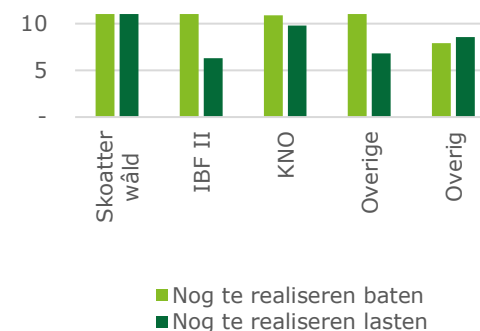
- **Planning:** is de tijdplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag binnen de gemeente?
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen, en dus van grond, hebben langere tijd onder druk gestaan. Deze situatie is omgeslagen in een grote vraag naar woningen en grond, waardoor de grondprijs zich in een hoog tempo in positieve zin ontwikkelt. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke grondprijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de positieve marktontwikkelingen?
- **Plankosten:** door de toenemende vraag naar woningen, en dus naar bouwcapaciteit, is sprake van een toenemende stijging van de bouwkosten. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke prijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de daarbij horende prijsontwikkelingen?
- **Parameters:** zijn de parameters voor kosten en opbrengstenstijgingen opportuun, beredeneerd vanuit de huidige situatie en op basis van de best mogelijke inschatting van de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen en de plankosten?

De 5 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in uw paragraaf 'Grondbeleid'. Op de volgende pagina hebben wij onze conclusie opgenomen ten aanzien van de actualisatie van de grondexploitaties.

Totale boekwaarde bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

Overzicht nog te realiseren baten en lasten per project (x € 1 miljoen)

Uit deze figuren blijkt dat de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie in 2021 is toegenomen.

De belangrijkste oorzaken hiervan zijn voornamelijk de vrijval in de voorziening in 2021, van € 3 miljoen, en de (tussentijdse) winstneming in 2021 van € 6,9 miljoen.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor het actualiseren van de grondexploitaties, met name de uitgangspunten voor de planning (fasering), de programmering en het prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijgingen en de gehanteerde rekenrente (rente-omslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op een passende wijze weerspiegelen, met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

De grondexploitaties zijn in het kader van de jaarrekening 2021 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd) door het college. Waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd, en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening noodzakelijk is.

Tussentijdse winstneming

In juli 2019 heeft de commissie BBV de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken' gepubliceerd. Hierin is opgenomen dat de gemeente voor tussentijdse winstneming de 'Percentage Of Completion methode' (POC-methode) moet toepassen. Hierbij geldt dat gemeenten, indien aan een aantal voorwaarden is voldaan, tussentijds winst moeten verantwoorden.

Voor het toepassen van de POC-methode is het van belang dat uw gemeente het resultaat bij oplevering betrouwbaar kan inschatten. Ook moet er sprake zijn van verkochte grond en van gerealiseerde kosten.

Op grond van de POC-methode heeft uw gemeente in het boekjaar 2021 € 6,9 miljoen aan tussentijdse winst genomen op de grondexploitatie (2020: € 4,8 miljoen). De gemeente heeft voorzichtigheid betracht bij deze tussentijdse winstverantwoording, om op deze wijze adequaat in te spelen op de onzekerheden als gevolg van corona. Tijdens onze controlewerkzaamheden hebben wij geconstateerd dat de gemeente de winstneming op een correcte wijze heeft berekend.

Belangrijkste bevindingen inzake waardering grondexploitaties

Als onderdeel van de controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat, en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier bijvoorbeeld al contracten of overeenkomsten aan ten grondslag waardoor de risico's afnemen of is hier nog geen sprake van).

Naast de hiervoor genoemde elementen spelen bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol.

Op grond van de voornoemde risicoanalyse hebben wij op basis van onze professionele oordeelsvorming een aantal individuele grondexploitaties geselecteerd voor nadere controle. Voor deze projecten hebben wij de aannemelijkheid van de gehanteerde uitgangspunten gecontroleerd.

Daarnaast hebben wij op gemeenteniveau de algemene uitgangspunten binnen de grondexploitatie gecontroleerd. Verder hebben wij de programmering en de planning van de grondexploitatie van zowel de woningbouw als de bedrijventerreinen op gemeenteniveau gecontroleerd. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van de beschikbaar gestelde behoefteonderzoeken.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2021 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat uw gemeente:

- Beschikt over actuele ramingen van de nog te realiseren baten en lasten.
- Beschikt over een deugdelijke onderbouwing van de in de grondexploitaties gehanteerde uitgangspunten.
- Een niet onaannemelijk niveau heeft bepaald van de nog te maken plan- en civiele kosten.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en in de jaarrekening 2021 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt.

Ten aanzien van de nieuw vastgestelde grondexploitatie, Klaverblad Noordoost, merken wij op dat de gemeente nog geen optie- en/of reserveringsovereenkomsten heeft afgesloten. Wij adviseren de gemeente om in het komende jaar de interesse van partijen te monitoren en inzichtelijk te maken.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 15

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsoverschrijdingen zijn adequaat toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021, hebben wij een controle uitgevoerd op de begrotingsrechtmatigheid. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt met het vaststellen van de begroting en via de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de lasten binnen de begroting blijven en dat het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat deze hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV. Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn rechtmatigheidsoordeel. De kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen en zijn in te delen in de categorieën zoals genoemd in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV.

Voor de begrotingsrechtmatigheid moeten wij kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van de overschrijding(en) naar de analyse van de begrotingsrechtmatigheid, zoals opgenomen in het 'Overzicht lasten en baten en toelichting' van de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2021.

Zoals blijkt uit de jaarrekening is er voor 'Thema Toekomstbestendig en Duurzaam' sprake van een begrotingsoverschrijding op de lasten. Deze geconstateerde kostenoverschrijding wegen wij niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel. Op de volgende pagina is een inhoudelijke analyse opgenomen waarin onze afwegingen en conclusies zijn vermeld.

Kredietoverschrijdingen

Kredietoverschrijdingen vereisen, conform de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV – vergelijkbaar met kostenoverschrijdingen in het overzicht van baten en lasten –, autorisatie van de gemeenteraad. Indien een overschrijding niet door de raad is geautoriseerd, is deze strikt genomen onrechtmatig. Afspraken hierover tussen de gemeenteraad en het college kunnen nader worden vastgelegd in de financiële verordening ex art. 212 Gemeentewet.

In de managementletter 2021 hebben wij een bevinding gerapporteerd ten aanzien van de investeringskredieten. De bevinding betreft het ontbreken van een zichtbare monitoring/toekenningscontrole van investeringen op de investeringskredieten. Wij hebben ten tijde van de jaarrekeningcontrole vastgesteld dat uw gemeente een steekproefsgewijze controle heeft uitgevoerd op de investeringen die in 2021 zijn verantwoord op de kredieten.

Wij hebben op basis van onze werkzaamheden geen onrechtmatige kredietoverschrijdingen geconstateerd.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 16

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsoverschrijding

Omschrijving	Toelichting	Conclusie
Thema Toekomstbestendig en Duurzaam € 1,2 miljoen:		
Afvalinzameling en Riolering € 1,1 miljoen (nadeel)	Bij afvalinzameling en riolering is er sprake van begrotingsoverschrijding op de lasten. Doordat het hier gaat om gesloten financiering, wordt het voordeel gestort in de voorziening, en dat is een last. Tegenover een hogere last van de afvalinzameling staat een hogere bate vanuit de afvalstoffenheffing (kostendeckend).	De overschrijding telt niet mee voor ons oordeel omdat deze wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.
Duurzaamheid € 0,2 miljoen (voordeel)	Dit betreft een voordeel en geen sprake van overschrijding.	Dit betreft een voordeel en geen sprake van overschrijding.
Vastgoed € 0,4 miljoen (nadeel)	Bij vastgoed geldt dat door het wegvallen van een interne verrekening hier een nadeel ontstaat. Door het wegvallen staat een bate tegenover.	De overschrijding telt niet mee voor ons oordeel omdat deze wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Tijdens onze controle vragen wij u jaarlijks om inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten als gevolg van fraude of het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

Wij hebben kennisgenomen van uw in 2021 geactualiseerde frauderisicoanalyse. Met deze analyse heeft de gemeente (net als in voorgaande jaren) aangetoond zich bewust te zijn van mogelijke frauderisico's. Wij constateren dat u in dit verband risicogerichte maatregelen treft.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne-beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat er sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens bespreken met uw organisatie. Wij hebben op basis van onze controle en naar aanleiding van de besprekingen geen fraudegevallen geconstateerd.

Onze conclusie is voorts dat uw gemeente op een adequate wijze opvolging geeft aan de eventueel geïdentificeerde integriteitskwesties, en dat zij hierover tijdig met ons in contact treedt.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

Voorzieningen

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of in eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen.

Binnen de voorzieningen maakt, u conform het BBV, onderscheid naar: voorzieningen voor 'verplichtingen, verliezen en risico's', ter 'egalisering van kosten' (groot onderhoud) en 'voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is'.

Wij hebben het schattingsproces beoordeeld en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Onze werkzaamheden hebben geleid tot de conclusie dat de gevormde voorzieningen 'Faciliteiten Raad' en 'Inventaris gemeentehuis' niet conform het BBV zijn. Op basis van het voorgaande heeft uw gemeente de betreffende voorzieningen in de jaarrekening laten vrijvallen voor een totaalbedrag van € 150.000.

Voorziening 'verplichtingen, verliezen en risico's'

Vooraf de voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's is naar zijn aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Wij hebben het schattingsproces beoordeeld en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Hierbij zijn geen bevindingen geconstateerd.

Voorziening 'middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is'

Als de gemeente op grond van wet- en regelgeving of contractuele afspraken verplicht is ontvangen middelen aan een bepaald doel te besteden, is sprake van zogenaamde 'beklemden middelen'.

Op grond van het BBV vormt de gemeente in dat geval een voorziening 'middelen derden' (met uitzondering van de van de Europese en de Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die de gemeente verantwoordt onder de overlopende passiva).

In april 2021 is door Commissie BBV de 'Notitie Lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten)' uitgebracht. In deze notitie zijn nadere richtlijnen opgenomen voor de lokale heffingen en de bijbehorende voorzieningen en reserves. Er wordt specifiek ingegaan op de transparantie van de tariefsopbouw en op de aansluiting met de begroting (o.a. aanwending voorzieningen). Op grond van art. 44 BBV kan voor wat betreft de riolering onderscheid worden gemaakt in een voorziening voor toekomstige uitgaven ('sparen') en een voorziening voor het egaliseren van de opbrengsten. Uw gemeente heeft de voorziening riolering volledig gepresenteerd als voorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen (art 44, lid 1d). In de Notitie Lokale heffingen is opgenomen dat hogere opbrengsten ten gunste dienen te worden gebracht van de voorziening 'van derden verkregen middelen'. In latere jaren wordt een bijdrage in het kader van deze voorziening ten gunste van de exploitatie gebracht, om een tekort op te vangen. Voordelen bij de realisatie (jaarrekening) die een gevolg zijn van achterstanden in de investeringen en in het uitvoeren van onderhoud dienen ook in de voorziening 'van derden verkregen middelen' te worden opgenomen.

Uw gemeente heeft in de huidige tariefstelling voor de rioolheffing niet expliciet aangegeven welk deel hiervan betrekking heeft op de 'spaarcomponent' voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Op grond hiervan kan de rubricering van het batig saldo aan de voorziening 'middelen derden' respectievelijk de voorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen niet op een betrouwbare wijze worden vastgesteld. Wij hebben deze mogelijk onjuiste rubricering als controleverschil aangemerkt (bedrag: PM) en hebben deze opgenomen in bijlage A1.

Wij adviseren u om in het komende begrotingsjaar expliciet aandacht te besteden aan de richtlijnen in deze notitie, om een adequate onderbouwing en rubricering van de voorziening riolering te waarborgen.

Voorziening 'ter egalisering van kosten'

Het BBV biedt de mogelijkheid tot het vormen van een egalisatievoorziening voor onderhoudslasten (art. 44, lid 1c). Eén van de voorwaarden voor het vormen en in stand houden hiervan is dat er een actueel (maximaal vijf jaar oud) meerjaren onderhoudsplan ten grondslag ligt aan de voorziening. De gemeente heeft in 2021 het beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen vastgesteld, met een looptijd van twee jaar. In 2022 wordt het beheerplan 2023 - 2027 door gemeente opgesteld en vastgesteld.

Ten aanzien van het vastgestelde beheerplan van de gemeentelijke gebouwen merken wij het volgende op:

- In het beheerplan wordt rekening gehouden met een jaarlijkse prijsstijging van 1%. Deze prijsstijging is echter niet representatief in vergelijking met de werkelijk prijsindex volgens het CBS.
- In het onderhoudsplan wordt onterecht rekening gehouden met het jaarlijkse terugkerend onderhoud voor 'Kunstobjecten'.
- In de opbouw van de voorziening wordt rekening gehouden met onttrekking van niet-compensabele btw.

Wij hebben vastgesteld dat voorgaande observaties voor 2021 (nog) niet leiden tot een afwijking die groter is dan onze rapporteringstolerantie. Wij adviseren uw gemeente wel om bij het actualiseren van het beheerplan en de daarmee samenhangende voorziening rekening te houden met voorgaande punten, zodat de opbouw en de onderbouwing van de voorziening ook in de toekomst adequaat blijven.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 19

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Uw gemeente voert in het kader van de controle op de naleving van de Europese aanbestedingsregels jaarlijks een uitgebreide 'spendanalyse' uit, die in samenspraak met ons tot stand komt en waarbij de organisatie voorbereidende werkzaamheden uitvoert op basis van onze selecties. Wij hebben tijdens de controle op het Europees aanbesteden geen fouten geconstateerd.

Ten aanzien van de spendanalyse adviseren wij u om de analyse uit te breiden op basis van bankrekeningnummers en crediteuren. Ten tijde van de jaarrekeningcontrole hebben wij geconstateerd dat één crediteur meerdere keren in de financiële administratie is opgenomen. Wanneer de analyse tevens wordt verricht op basis van de betalingen, kan de spendanalyse op een efficiëntere wijze worden ingericht en uitgevoerd. Immers elke crediteur heeft een uniek bankrekeningnummer.

Sociaal domein

Algemeen

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2021 hebben wij – met inachtneming van de Audit Alert Sociaal Domein van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) – de door uw gemeente getroffen maatregelen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige besteding van de zorg in natura (Wmo en Jeugd) geëvalueerd. Deze maatregelen betreffen:

Extern: de gemeente ontvangt verantwoordingen van zorgaanbieders, op basis van het landelijke controleprotocol, en verricht hierop interne controlewerkzaamheden.

Intern: de gemeente verricht aanvullende controlewerkzaamheden op de juistheid en de rechtmatigheid van het recht op zorg en de gemeentelijke cliënten-registratie.

Intern: de gemeente verricht controlewerkzaamheden op de prestatielevering zoals opgenomen in de controleaanpak i-sociaaldomein.

Intern: de gemeente verricht gegevensgerichte controlewerkzaamheden op de juistheid van de geldstromen en de facturatie.

Verantwoordingen van zorgaanbieders

Net als in voorgaande jaren dienen zorgaanbieders met een omzet van € 125.000 of meer de gemeente te voorzien van deugdelijke verantwoordingsinformatie. Alle zorgaanbieders met een omzet van € 125.000 of meer hebben voldaan aan deze verplichting.

Pgb's

In voorgaande jaren heeft de accountant van de SVB een afkeurend oordeel gegeven over de Pgb-verantwoording. In die jaren dienden wij de Pgb-last bij de gemeenten dan ook volledig als zijnde onzeker te beschouwen.

Begin 2018 is er echter verduidelijking gekomen over de wijze waarop gemeenten op een praktische wijze werkzaamheden kunnen verrichten om de onzekerheden rondom de Pgb's (zelf) terug te dringen. De werkzaamheden die de gemeente kan uitvoeren, zijn opgenomen in een handreiking. Er resteert geen onzekerheid ten aanzien van de Pgb-bestedingen.

Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Tijdens de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat uw jaarstukken 2021 voldoen aan de vereisten uit het BBV. Wij hebben tijdens onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij, behalve op de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening, met het oog op het belang en het begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

Subsidieverstrekingen

Wij hebben formele rechtmatigheidsafwijkingen geconstateerd bij de termijnbepalingen. U bent op de hoogte van deze afwijkingen en heeft waar nodig passende acties ondernomen. De afwijkingen hebben geen directe financiële gevolgen, maar worden door ons, op basis van de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV, verplicht opgenomen in het accountantsverslag.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 20

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

SiSa

De procedure die uw gemeente moet naleven bij het aanleveren van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramen diverse documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2021. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en de rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden wat betreft de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B2 van dit accountantsverslag. Tijdens deze controle hebben wij geen (ongecorrigeerde) financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

De Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2021 schrijft daarnaast voor dat wij een kwalitatieve toets moeten verrichten op uw beleid inzake Misbruik en Oneigenlijk (M&O) beleid voor de Tozo-regeling. Wij stellen vast dat uw gemeente een M&O-beleid heeft vastgesteld met daarin de getroffen interne beheersmaatregelen, zoals controle achteraf, en de wijze waarop u gebruikmaakt van het Inlichtingenbureau. Als accountant van de gemeente Heerenveen hebben wij de opzet, bestaan en werking van het M&O-beleid Tozo van gemeente Heerenveen gecontroleerd en vastgesteld dat er bij de gemeente Heerenveen sprake is van een toereikend M&O-beleid Tozo.

Wet normering topinkomens (WNT) geconstateerd

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2021 niet meer bedragen dan € 209.000 per jaar.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en/of de publicatieverplichtingen van de WNT.

Situatie in Oekraïne

Ondanks het feit dat de Rusland-Oekraïne crisis voor de gemeente Heerenveen geen gevolgen heeft wat betreft de continuïteit, naast het feit dat de gemeente ook geen activiteiten ontplooit in of met Rusland en Oekraïne, heeft deze crisis (naar verwachting) in 2022 wel belangrijke maatschappelijke en financiële gevolgen.

Vanwege voornoemde gevolgen heeft uw gemeente in haar themajaarrekening een toelichting opgenomen, om de gebruikers van de jaarrekening te informeren over de mogelijke gevolgen van deze situatie.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 21

Interne beheersing

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen inzake de interne beheersing op basis van de controle van het boekjaar 2021

Managementletter 2021, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2021 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen naar aanleiding van de interim-controle verwijzen wij naar onze managementletter 2021, van 19 januari 2022.

In deze managementletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2021 benoemd. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Met betrekking tot de bevindingen die wij gerapporteerd hebben in onze managementletter 2021 hebben wij hieronder de bevinding ten aanzien van de interne beheersing opgenomen. Wij hebben deze als significant aangemerkt in onze rapportage.

Jeugdzorg – functiescheiding muteren bankrekeningnummers (significant)

Deze bevinding betreft de functiescheiding rondom het muteren en accorderen van de bankrekeningnummers in de Jeugdzorg-applicatie. Wij hebben geconstateerd dat deze controle en accordering niet technisch wordt afgedwongen in de applicatie MensCentraal PDC.

Hierdoor ontstaat het risico dat een bankrekeningnummer onjuist dan wel onterecht wordt gewijzigd in de applicatie.

Naar aanleiding van deze bevinding heeft de gemeente de autorisatiematrix in de applicatie aangepast, zodat de functiescheiding technisch wordt afgedwongen.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Als onderdeel van onze jaarrekeningcontrole verkrijgen wij inzicht in de IT-omgeving, de risico's en de (significante) tekortkomingen. Ook verkrijgen wij inzicht in de belangrijkste IT-beheersmaatregelen die nodig zijn om te kunnen steunen op uw IT-omgeving.

Onze bevindingen ten aanzien van de IT-omgeving hebben betrekking op de volgende aspecten:

- Het gebruik van niet-naamgebonden (generieke) accounts voor Key2 Financiën en Suite.
- Interne controle op uitbesteed applicatiebeheer, inclusief wijzigingsbeheer PDC (Lost Lemon).
- Interne controle op gebruikers met toegang tot de database.
- Verrichten van een gebruikersreview van de toegangsrechten ten aanzien van PDC en WindowsAD accounts.
- Wachtwoordinstellingen van kritische applicaties.

Voor onze inhoudelijke bevindingen en voor de aanbevelingen inzake de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking verwijzen wij naar bijlage C. Op basis van de bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving kunnen wij in het kader van onze jaarrekeningcontrole niet steunen op de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Ondanks de bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving zijn wij tijdens de jaarrekeningcontrole in staat geweest data-analyse in te zetten als onderdeel van de controleaanpak voor de memoriaalboekingen. Hierbij hebben wij met behulp van data-analyse een diepgaande en risicogerichte analyse uitgevoerd van deze in opzet meer risicovolle boekingen. Met het inzetten van data-analyse hebben wij de op basis van gegevensgerichte werkzaamheden te onderzoeken populatie memoriaalboekingen sterk kunnen reduceren, in vergelijking met 2020. Dit illustreert het belang en de toegevoegde waarde van een betrouwbare IT-omgeving als basis voor het inzetten van data-analyse.

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Samenvatting overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Heerenveen een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het college en het ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen tijdens het uitvoeren van onze controle.

Naar onze mening is ons tijdens het uitvoeren van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 25

Bijlagen

Bijlage A1 – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen groter dan de rapporteringstolerantie van € 106.150.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	€ 310.000
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode In de huidige tariefstelling is voor de rioolheffing niet expliciet aangegeven welk deel betrekking heeft op de 'spaarcomponent' voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Op grond hiervan kan de rubricering van het batig saldo aan de voorziening 'middelen derden', respectievelijk de voorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen, niet betrouwbaar worden vastgesteld. Deze mogelijk onjuiste rubricering, die geen gevolgen heeft voor het resultaat en het eigen vermogen, hebben wij als controleverschil aangemerkt (bedrag: PM).	€ 0	PM
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout:	€ 0	€ 0
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout:	€ 0	€ 0
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	€ 0	€ 310.000
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten:	€ 0	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.):	€ 0	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	€ 0	
Overige rechtmatigheidsfouten	€ 0	
Totaal rechtmatigheidsfouten	€ 0	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018, het Addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en het normenkader rechtmatigheid 2021, dat op 26 oktober 2021 is vastgesteld door de gemeenteraad.
- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde, en daardoor niet-gecorrigeerde, afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 – Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle, groter dan de rapporteringstolerantie van € 318.450.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid:	€ 0	€ 0
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid:	€ 0	€ 0
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	€ 0	€ 0
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid:	€ 0	€ 0
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.):	€ 0	€ 0
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid):	€ 0	€ 0
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	€ 0	€ 0
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 0	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018, het Addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en het normenkader rechtmatigheid 2021, dat op 26 oktober 2021 is vastgesteld door de gemeenteraad.
- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A3 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren, om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing		

Bijlage B – Bevindingen controle SiSa-bijlage 2021

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021 en over de fouten en onzekerheden in de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of er, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
JenV A7	Specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
JenV A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
FIN B2	Specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C1	Regeling Reductie Energiegebruik	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C32	Specifieke uitkering ventilatie in scholen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid (2019-2022)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen (NPO)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E20	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E21	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtcentra 2020-2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E28C	Regionale mobiliteitsfondsen (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
EZK F3	Incidentele bijdrage ter ondersteuning van het bestuurlijk platform mijnbouw decentrale overheden	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
EZK F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering o.g.v. art. 69 Participatiewet gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	BBZ 2004 bedrijfskredieten (excl. levensonderhoud zelfstandigen)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Subtotaal			€ 0	

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021 en over de fouten en onzekerheden in de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) - gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H4	Specifieke uitkering Sport	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden en preventieaanpakken	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
LNV L5B	Regiodeals 3 ^e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Subtotaal			€ 0	

Bijlage C – Interne beheersing IT-omgeving

Belangrijkste bevindingen inzake de interne beheersing op basis van de controle van het boekjaar 2021

Observatie 1

Wij hebben geconstateerd dat er op de database van Key2Financiën en Suite sprake is van niet-naamgebonden (generieke) accounts. Het voorgaande heeft tot gevolg dat de verrichte werkzaamheden niet herleid kunnen worden naar een specifieke functionaris. Wij bevelen u aan ervoor te zorgen dat alle gebruikers een naamgebonden account ontvangen, met een afgeschermd wachtwoord. Op deze wijze is altijd herleidbaar welke functionaris bepaalde mutaties c.q. werkzaamheden heeft verricht.

Observatie 2

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente een deel van de interne beheersing rondom de applicatie PDC heeft belegd bij c.q. uitbesteed aan softwareleverancier Lost Lemon. Wij hebben geconstateerd dat deze organisatie wel beschikt over een ISAE 3402 type II-rapportage, maar dat de gemeente deze niet in haar bezit heeft, zodat zij geen zicht heeft op de inhoud van deze rapportage en op de eventueel hierin gerapporteerde bevindingen. De gemeente heeft als gevolg van het voornoemde onvoldoende zicht op de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de interne-beheersingsmaatregelen (o.a. databasebeheer, wachtwoorden-beheer en change managementprocedures), als onderdeel van de dienstverlening door software-leverancier Lost Lemon.

Observatie 3

Wij hebben vastgesteld dat er eenmaal per jaar een controle wordt verricht op de geïmplementeerde rechten en rollen in Key2Financiën en dat dit ieder kwartaal gebeurt voor Suite. Wij hebben vastgesteld dat deze controle(s) zich expliciet richt(en) op gebruikers met toegang tot de applicatie, waarbij accounts met rechten tot de database geen onderdeel zijn van de verrichte controle. Het gevolg hiervan is dat er een detective interne-beheersingsmaatregel ontbreekt op de gebruikers met toegangsrechten tot de database. Wij adviseren u om voorgaande controle eveneens uit te voeren op de accounts met rechten voor toegang tot de database.

Observatie 4

Wij hebben vastgesteld dat de softwareleverancier Lost Lemon (applicatie PDC) verantwoordelijk is voor het periodiek doorvoeren van updates/patches e.d. Hiervoor geldt dat de gemeente de mogelijkheid heeft en krijgt om deze te teksten voordat de update/patch wordt doorgevoerd. Wij hebben geconstateerd dat het voorgaande gedurende 2021 niet heeft plaatsgevonden. Hierdoor heeft de gemeente gedurende 2021 geen interne-beheersingsmaatregelen geïmplementeerd voor wat betreft het testen van wijzigingen voordat deze worden doorgevoerd. Wij bevelen u aan vastleggingen te maken van alle testen inzake updates, patches en versies, om te waarborgen dat inzichtelijk is welke testen zijn gedaan en wat daarvan de uitkomsten zijn.

Observatie 5

Wij hebben geconstateerd dat er ultimo 2021 geen gebruikersreview is verricht op de accounts in PDC. Het gevolg van het voornoemde is dat er een detective interne-beheersingsmaatregel ontbreekt op de gebruikers met toegangsrechten tot PDC. Wij bevelen u aan om een periodieke gebruikersreview uit te voeren en deze zichtbaar vast te leggen.

Observatie 6

Wij hebben geconstateerd dat er geen periodieke gebruikersreview wordt verricht op de WindowsAD accounts. Er is weliswaar sprake van een koppeling tussen UMRA en ADP, maar dat is geen waarborg voor het adequaat toekennen van de juiste rechten. Als gevolg hiervan heeft de gemeente geen (detective) beheersingsmaatregelen geïmplementeerd om de juistheid van de toegekende rechten inzake WindowsAD te waarborgen. Wij bevelen u aan om een periodieke gebruikersreview uit te voeren en deze zichtbaar vast te leggen.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 32

Bijlage C – Interne beheersing IT-omgeving

Belangrijkste bevindingen inzake de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2021

Observatie 7

Wij hebben vastgesteld dat de wachtwoordinstellingen voor Windows AD, Key2Financiën, PDC en Suite kunnen worden aangescherpt. In onderstaande tabel zijn de gewenste wachtwoordinstellingen opgenomen. Per applicatie is aangegeven of aan deze wachtwoordinstellingen wordt voldaan, en of nadere aanscherping mogelijk is, met als doel uw data beter te beveiligen tegen ongeautoriseerde toegang.

Onderwerp	Gewenste situatie	Windows AD	K2F	PDC
Wachtwoordinstelling, minimum aantal karakters	Minimaal 8 karakters			
Wachtwoordcomplexiteit	Minimaal 1 speciaal teken			
Wachtwoordhistorie	Minimaal 10 wachtwoorden			
Lock-outprocedures	Lock-out na 5 pogingen			
Geldigheidsduur wachtwoord	Maximaal 90 dagen			

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 33

Bijlage D – Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Heerenveen

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)”, en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Heerenveen in overeenstemming met de wettelijke Nederlandse en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
 - Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
 - Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
 - De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
 - Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheids-evaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
 - Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
 - Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 34

Bijlage D – Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Heerenveen

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Heerenveen

Wij hebben een evaluatie gemaakt van de persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

23010A6A35/IP
blz. 35

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte organisatie”). DTTL (hierna ook te noemen “Deloitte Global”) haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichtingen of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteit is aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belasting- en juridische diensten, consulting, financial advisory, and risk advisory diensten aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op zijn meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 345.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.